

สารนิพนธ์เรื่อง	ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการบังคับใช้สัญญาทรัสต์รีซีทของ ธนาคาร
คำสำคัญ	ทรัสต์รีซีท
นักศึกษา	วัลลภา หลอดเข็ม
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์	ดร.ชญานันต์ สัตตบุศย์
หลักสูตร	นิติศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชากฎหมายธุรกิจ มหาวิทยาลัยศรีปทุม
พ.ศ.	2555

บทคัดย่อ

ปัจจุบันการค้าระหว่างประเทศมีการดำเนินการอย่างแพร่หลาย และมีบทบาทที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ อีกทั้งเป็นการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้กับประเทศ ซึ่งในทางการค้าระหว่างประเทศนั้น จะมีความเกี่ยวข้องกับการส่งออก (Export) และการนำเข้า (Import) โดยมีสิ่งที่เป็นจุดเชื่อมระหว่างกันเพื่อให้เกิดการค้าระหว่างประเทศ คือ สัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ สัญญาขนส่งระหว่างประเทศ และสัญญาว่าด้วยการชำระราคาการค้าระหว่างประเทศ โดยสัญญาว่าด้วยการชำระราคาการค้าระหว่างประเทศ จะเกี่ยวข้องจกัรูปแบบการชำระเงินค่าสินค้าระหว่างประเทศที่มีอยู่ 4 รูปแบบ คือ การชำระเงินสดหรือการชำระเงินล่วงหน้า (Cash or Advance Payment) การเปิดบัญชีเงินเชื่อ (Open Account) การชำระเงินโดยวิธีเรียกเก็บเงิน(การเรียกเก็บเงินตามตั๋วแลกเงิน) (Bill for Collection) การชำระเงินโดยวิธีเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิต (Letter of Credit -L/C) และในทางการค้าระหว่างประเทศจะมีผู้เข้ามาเกี่ยวข้องโดยตรง คือ ผู้ซื้อ(ผู้นำเข้าสินค้า) ผู้ขาย(ผู้ส่งออกสินค้า) ธนาคารของผู้ซื้อ ธนาคารของผู้ขาย โดยเมื่อพิจารณาด้านการนำเข้าสินค้า ธนาคารของผู้ซื้อเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ เนื่องจากเป็นผู้ให้เงินทุนแก่ผู้ซื้อ(ผู้นำเข้าสินค้า) โดยการจ่ายชำระค่าสินค้าระหว่างประเทศ ไปยังผู้ขาย(ผู้ส่งออกสินค้า)ในต่างประเทศ พร้อมกันนี้ ธนาคารก็จะให้ผู้นำเข้าสินค้าเข้าทำสัญญาทรัสต์รีซีทไว้กับธนาคาร เพื่อกำหนดให้ทรัพย์สินหรือสินค้าตามสัญญาทรัสต์รีซีทเป็นหลักประกันของธนาคาร ขณะเดียวกันทรัพย์สินหรือสินค้าตามสัญญาทรัสต์รีซีทนั้น ไปอยู่ในความครอบครองของผู้ซื้อ(ผู้นำเข้าสินค้า) เพื่อนำไปขายต่อยังผู้บริโภค ซึ่งในทางปฏิบัติพบว่าเกิดปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการบังคับใช้สัญญาทรัสต์รีซีทของธนาคารหลายประการ

ดังนั้น สารนิพนธ์ฉบับนี้จึงมุ่งศึกษาการบังคับใช้สัญญาทรัสต์รีซีพของธนาคาร เพื่อให้สอดคล้องกับประเพณีการปฏิบัติทางการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งจากการศึกษา พบว่า ที่มาของสัญญาทรัสต์รีซีพ (Trust Receipt Contract) เกิดได้จากรูปแบบการชำระเงินค่าสินค้าระหว่างประเทศ ที่สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ ลักษณะที่หนึ่ง คือ เลตเตอร์ออฟเครดิต (Letter of Credit - L/C) และวิธีการเรียกเก็บ (Bills for Collection - B/C) ลักษณะที่สอง คือ การชำระเงินโดยการโอนเงินออกไปยังต่างประเทศ (Outward Remittance) และยังพบอีกว่า สัญญาทรัสต์รีซีพมีคู่สัญญาระหว่างธนาคารกับผู้ประกอบการค้าพาณิชย์ที่เป็นผู้นำเข้าสินค้า โดยสัญญาทรัสต์รีซีพนี้มีความจำเป็นต่อผู้ประกอบการค้าพาณิชย์ที่เป็นผู้นำเข้าสินค้าเป็นอย่างมากในการดำเนินธุรกิจ ขณะที่ ธนาคารก็มีบทบาทสำคัญในการให้สินเชื่อเพื่อการนำเข้ามารวมทั้งการเข้ามาเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินหรือสินค้านำเข้ามา โดยทรัพย์สินหรือสินค้านำเข้ามานี้เป็นทรัพย์สินตามสัญญาทรัสต์รีซีพ และกลายเป็นสิ่งที่ธนาคารนำมาเป็นหลักประกันการชำระหนี้ที่สำคัญ

อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติของสัญญาทรัสต์รีซีพ พบว่ายังมีประเด็นปัญหากฎหมายการบังคับใช้สัญญาทรัสต์รีซีพของธนาคาร อยู่ 4 ประการ คือ

1. ปัญหาเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ระบุไว้ในสัญญาทรัสต์รีซีพ ที่กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินหรือสินค้านำเข้าที่ซื้อขายกันเป็นของผู้ซื้อหรือลูกค้าธนาคาร ที่เป็นไปตามสัญญาซื้อขายระหว่างกัน แต่ขณะที่ธุรกรรมปกติของธนาคาร คือ การให้สินเชื่อ มิได้มุ่งหมายในการเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินหรือสินค้านำเข้าตามสัญญาทรัสต์รีซีพ

2. ปัญหาเกี่ยวกับนิติสัมพันธ์ระหว่างธนาคาร และลูกค้าธนาคาร โดยที่สัญญาทรัสต์รีซีพเป็นสัญญาที่ก่อตั้งบุคคลสิทธิที่ใช้บังคับได้ระหว่างคู่สัญญา คือ ธนาคาร และลูกค้าธนาคาร มิได้เป็นสัญญาที่ก่อให้เกิดทรัพย์สินในทรัพย์สินหรือสินค้านำเข้าตามสัญญาทรัสต์รีซีพ

3. ปัญหาเกี่ยวกับการอ้างสิทธิในทรัพย์สินที่เป็นประกันกับบุคคลภายนอก เนื่องจากการที่สัญญาทรัสต์รีซีพเป็นสัญญาที่ก่อให้เกิดบุคคลสิทธิ ทำให้เมื่อบุคคลภายนอกมีการครอบครองทรัพย์สินหรือสินค้านำเข้าตามสัญญาทรัสต์รีซีพ ก็ย่อมมีสิทธิในทรัพย์สินนั้นดีกว่า

4. ปัญหาเกี่ยวกับหน่วยงานควบคุมกำกับดูแล ที่ยังไม่มีหน่วยงานกลางในการรับจดทะเบียนทรัพย์สินประกันตามสัญญาทรัสต์รีซีพ เพื่อเป็นทะเบียนบันทึกสาธารณะ ที่ให้ทั้งบุคคลผู้เป็นคู่สัญญาทรัสต์รีซีพ และบุคคลภายนอกได้ทราบถึงสิทธิของตน หากจะเข้ามาเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินนั้น

ดังนั้น จากการศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมายในสัญญาทรัสต์รีซีพของธนาคาร ผู้วิจัยเห็นว่า ควรให้ความสำคัญแก่สัญญาทรัสต์รีซีพ โดยออกเป็นกฎหมายเฉพาะแยกต่างหากออกมาจากร่างพระราชบัญญัติสัญญาให้สินเชื่อทางพาณิชย์ที่มีเอกสารประกอบ พ.ศ..... โดยออกเป็น

พระราชบัญญัติว่าด้วยสัญญาทรัพย์สิน พ.ศ..... แต่ยังคงเป็นกฎหมายภายใต้กฎหมายทางพาณิชย์ เพื่อให้ผู้ประกอบการค้าพาณิชย์หรือลูกค้านานาชาติ รวมทั้งบุคคลภายนอกที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินหรือสินค้าตามสัญญาทรัพย์สิน ได้มีกฎหมายเฉพาะบังคับใช้ระหว่างกัน ซึ่งจะทำให้ทุกฝ่ายได้เข้าใจสิทธิและหน้าที่ของตน และเป็นกฎหมายที่เข้าใจถึงลักษณะหรือธรรมชาติของสัญญาทรัพย์สิน อีกทั้งยังสอดคล้องกับอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ที่มีกำหนดอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินไว้เป็นการเฉพาะ